

Brzezińska, Jadwiga

Św. Kosma i Damian w ekslibrysie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 51/2, 299-300

2006

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wość charakteru, szlachetność, skromność, bezinteresowność i życzliwość dla ludzi, znajdują swój wyraz w grafice wykonywanych ekslibrisów. Przy całej różnorodności form jest ona zawsze pełna dobrego smaku i szlachetności wyrazu.

Walter Pyka, aptekarz z Popielowa, gdzie kieruje własną Apteką „Pod Wagą”, z twórczości poetyckiej znany jest od lat. Ma w swym dorobku artystycznym wiele wygranych konkursów poetyckich i kilka wydanych tomików wierszy. Jego twórczość poetycka charakteryzuje się refleksyjnością, nowatorską formą i silną ekspresją.

Okazuje się, że połączenie twórczości obu artystów w jednym tomie pozwala na pogłębienie przeżyć emocjonalnych związanych z odbiorem ich sztuki. Obserwuje się pewne sprzężenie zwrotne w sferze doznań emocjonalnych: poezja inspiruje do przemyśleń i wyostrza uwagę na odbiór przesłania zawartego w grafice, obraz potęguje koncentrację i zrozumienie zaskakujących często konstrukcji myślowych poezji.

Staraniem Wydawnictwa Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego prezentowany tomik uzyskał piękną szatę edytorską. Dobry papier, efektowny druk tekstów, ładna grafika – sprawiają, że czytanie i przeglądanie tego dzieła stanowi przyjemne doznanie obcowania z wielką sztuką.

Dla ilustracji omawianego tomiku wybrałam dwa tematy, które nawiązują do zawodu aptekarza. Ich konwencja nie ukazuje całej gamy różnorodności poetyckiej i plastycznej znajdujących się tam utworów, nie oddaje zaskakującej pomysłowości autorów.

Jadwiga Brzezińska
(Kołobrzeg)

ŚW. KOSMA I DAMIAN W EKSLIBRYSIE

Krzysztof Kmieć, Jan Majewski: *Święci Kosma i Damian patroni farmacji jako motyw ekslibrisu*, Poznań 2005, Wydawnictwo Kontekst

Z dużym zadowoleniem należy powitać ukazanie się książki pod tytułem *Święci Kosma i Damian, patroni farmacji, jako motyw ekslibrisu*, której autorem są Krzysztof Kmieć i Jan Majewski.

Dr farm Krzysztof Kmieć, adiunkt Katedry Farmacji Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek senatu tej uczelni, jest utalentowanym artystą – plastykiem. Z wielką pasją oddaje się grafice ekslibrisów. Wykonał już ponad 2000 znaków książkowych o różnorodnej tematyce. Prezentował je na licznych wystawach krajowych i zagranicznych, uzyskał wiele nagród za swe dzieła. Jego twórczość była tematem pracy licencjackiej Joanny Przybyły, wykonanej na Uniwersytecie w Toruniu.

Drugim autorem książki jest dr farm Jan Majewski z Poznania, który z ogromną pasją poświęca się historii farmacji, działalności społecznej i kulturalnej. To dzięki jego zaangażowaniu doszło do reaktywowania Święta Aptekarzy pod patronatem św. Kosmy i Damiana. Jest ono obecnie obchodzone corocznie centralnie oraz w poszczególnych Okręgowych Izbach Aptekarskich.

W książce zaprezentowano 16 ekslibrisów Krzysztofa Kmiecia, wykonanych na podstawie wizerunków św. Kosmy i Damiana, wygrawerowanych na skrzynce – relikwiarzu z 1400 r. Znajduje się ona obecnie w skarbcu kościoła Mariackiego w Krakowie, jako cenny świadek kultu tych świętych w dawnych wiekach.

Jan Majewski bardzo ciekawie omówił kult św. Kosmy i Damiana dawniej i obecnie, zwłaszcza wśród farmaceutów i lekarzy, którzy obrali sobie tych świętych jako patronów swego zawodu i wzorzec bezinteresownej działalności w leczeniu chorych.

Natomiast Krzysztof Kmieć z wielkim znanstwem sztuki omówił 16 scenek zamieszczonych na relikwiarzu, wyjaśniając poszczególne elementy wygrawerowanych rysunków. Zostały one odtworzone dokładnie na 16 ekslibrisach, dedykowanych 12 farmaceutom oraz 4 instytucjom farmaceutycznym.

Prezentacja poszczególnych ekslibrisów w książce składa się z charakterystyki dokonań osób, zaszczyconych posiadaniem ww. znaków książkowych (tekst autorstwa J. Majewskiego) oraz dokładnego wyjaśnienia wszystkich elementów obrazków, skopiowanych ze skrzynki, a przedstawiających cuda dokonane przez świętych patronów medycyny i farmacji (tekst napisany przez K. Kmiecia). Objasnienia K. Kmiecia, wybitnego znawcy historii sztuki, są nieodzowne dla zrozumienia znaczenia poszczególnych rysunków, nieznanego artysty z XIV w. Dopiero szczegółowy komentarz K. Kmiecia tłumaczy intencje znaczeniowe poszczególnych obrazków, wykonanych techniką grawerowania na skrzynce, zatem zmuszających do oszczędnych linii i kresek, zarazem będących wyrazem ówczesnych poglądów w sztuce.

Książka, która ukazała się w pięknej szacie nakładem wydawnictwa Kontekst we wrześniu 2005 r. z okazji Święta Aptekarzy, powinna znaleźć się w każdej bibliotece farmaceuty, bo w sposób pouczający i sympatyczny przybliżyła postać patronów farmacji, św. Kosmy i Damiana, ich cuda i legendy.

Jadwiga Brzezińska
(Kołobrzeg)